

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE se primesc la ADMINISTRATIONE în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf., Max. Augenthaler & Emerich Lesser, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse.
In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Marolji & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 6 or. și 30 or. timbru pentru o publicare. — Publicări mai dese după tariful și învoială.
RECLAME pe pagina a 8-a o serie 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L L X I I I .

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franco, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franco.
Se primumeră la toate oficiile poștale din țară și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etajul I.: Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un exemplar 5 or. v. a. sau 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 62.

Brașov, Vineri 19 (31) Martie.

1899.

Obstrucțiune în parlamentul român.

Dăm astăzi locul întâiu următorului raport important ce-l primim din București:

București, 17 (29) Martie

Am încheiat alaltă-eri scrisoarea mea dîcînd, că în fața celor ce s'au petrecut Duminecă la întrunirea publică și în ședința de Lună a camerei, restul sesiunii Corpurilor legiuitoare promise a fi foarte agitat.

Mai curînd, decât am crezut, lucrurile au luat o întorsătură, care justifică pe deplin acea presupunere. În ședința de azi a camerei s'a petrecut un lucru neașteptat pentru guvern și majoritate.

Opoziția din parlament s'a unit și a declarat războiul a outrance primului ministru Sturdza anunțînd, că se va folosi de arma obstrucțiunii parlamentare.

S'a întemplat ceea ce în camera ungară s'a fost produs în camera baronului Banffy, obstrucțiune declarată, îndreptându-se numai în contra persoanei ministrului-președinte român, cerîndu-se depărtarea lui dela putere și acesta anume „în urma revelațiunilor făcute de curînd în camera ungară asupra relațiunilor lui politice cu fostul ministru-președinte unguresc“.

Indată după deschiderea ședinței d-l Al. Marghiloman s'a urcat la tribună și a dat cetire următoarei declarațiuni:

„În urma revelațiunilor făcute în camera ungară asupra relațiunilor politice ale fostului ministru-președinte al regatului Ungariei Banffy cu primul ministru al regatului României, d-l Sturdza, noi subscrișii (senatori, deputați) considerăm prezența la guvern a d-lui Dimitrie Al. Sturdza ca o atingere a demnității naționale. Din cauza aceasta, făcînd abstracțiune de toate deosebirile de partid, ne declarăm decișt a ne opune pe toate căile legale și în prima linie prin obstrucțiune parlamentară, prezenței mai îndelungate la putere a ministrului-president actual al statului român“.

Vice-președintele V. Epurescu dîce, că privește această declarația ca proclamare a unei situațiuni anarchice. Opoziția protestează.

Ministrul-președinte Sturdza spune, că vré să facă unele declarațiuni privitoare la acușiunile ce i-se fac. Spune, că nu s'a pomenit, ca vr'un parlament să dea unei broșuri ca aceea, care s'a publicat în Pesta, ore-care importantă, și nici un om de stat n'a publicat un astfel de act fără precedent politic. Declară, că va respinge acușiunile nedemne, ce i-s'au adresat prin acea broșură anonimă. Se declară gata a răspunde la o interpelare, ce i-se va adresa asupra acestei cestiuni. Pentru moment însă este cu neputință de a-o face, fiind surprins prin declarațiunea opoziției și deci nepregătit de a da explicațiuni de lipsă.

Dacă este adevărat, dîce primul ministru, că guvernul conservator a fost răsturnat de cătră o putere străină, acesta ar dovedi numai, că acest partid a fost compromis țera. Se miră, că partidul conservator și

disidența liberală au descoperit numai azi intrigile urzite contra sa și de care se ocupă broșura anonimă. În ce privește visita împăratului Francisc Iosif la București, numai politicianii de cafenea pot susține, că politica unui stat pôte fi schimbată printr'o vizită împăărătescă. Acestă vizită a fost o urmare a participării regelui Carol la inaugurarea Porților de fier. Declarațiunea lui Jeszenszky asemenea nu este o acușiune, ce se pôte îndrepta în contra d-sale. Decorațiunile se dau întot-déuna c'o grabă, care nu permite de-a controla titlurile celor, căror li-se conferă. Și decă cine-va pôte fi făcut responsabil de această decorare, este numai consulul României dela Peșta, căruia i-s'a fost prezentat lista decorațiunilor de acordat.

În ce privește afacerea școlilor din Brașov, primul ministru reamintesc declarațiunile făcute cu ocaziunea interpelărilor ce i-s'au adresat în această afacere. Guvernul a preferit mai bine a suspenda plata rentei școlilor, decât de a lăsa, ca guvernul ungar să închidă aceste școle. Actele produse de d-l Take Ionescu în această afacere, le declară din nou de false, și termină dîcînd, că s'a crezut dator a da deocamdată aceste explicațiuni la acușiunile, ce i-se fac.

A urmat acum o discușiune viuă asupra declarațiunei d-lui Marghiloman. Vice-președintele regretă, că nesciind de ce era vorba, a lăsat să se facă, și dîce, că această declarațiune nu va fi introdusă în procesul verbal. Cuvintele acestea produc mare sgomot și protestări în șirurile opoziției. D-l Marghiloman cere cuvîntul ca să-și justifice declarațiunea ce a depus'o pe biroul camerei. Câți-va membri din majoritate vor să împiedece acesta. D-l A. Djuvara dîce, că acea declarațiune este un act politic și că președintele consiliului a considerat'o ca atare când a luat cuvîntul spre a da o explicațiune politică.

Ministrul-președ. Sturdza luînd din nou cuvîntul dîce, că declarația n'a fost introdusă în mod leal, căci a voit să surprindă cu ea guvernul. Cu toate astea nu putem fugi de discușiune, dîce d-sa, și camera nu pôte procede la o execuțiune fără judecată.

D-l P. S. Aurelian susține, că declarația nu mai pôte fi delăturată. Cere ca majoritatea să nu închidă acest incident.

Printul Gr. M. Sturdza crede, că ori-care ar fi fondul acestei declarațiuni de război, ea trebuie să figureze în procesul verbal, ca să se știe, că opozițiunea nu tolerază amestecul guvernului din Peșta, în afacerile statului român.

În fine se dă cuvîntul d-lui Marghiloman, care dîce, că actul de declarațiune e de mare importanță și președintele consiliului se înșală decă crede, că este legat de-o broșură anonimă. Se tractează de altă

cestiune: a lealității guvernului în cestiunea națională. Reamintesc apoi cele petrecute în cestiunea națională, declarațiunea d-lui Sturdza dela Iași, afacerea rentei școlilor din Brașov etc. și încheie cu cuvintele: „În aceste condițiuni suntem în drept de-a nu ave încredere în d-l Sturdza“. Arată, că cu ocaziunea discușiunei asupra broșurei lui Banffy în camera ungară, guvernul unguresc a confirmat, că acesta broșură conține revelațiuni de stat.

Opozițiunea crede deci, că relațiunile primului ministru român cu străinătatea sunt o probă de culpabilitatea sa și că prin urmare ea va lupta pentru a-l răsturna. „Noi — dîce — vom continua această luptă până când ori sleirea forțelor noastre, ori căderea d-vostre îi va pune capăt“.

La 5 ore s'era ședința după o mică intrerupere, s'a continuat. Au luat cuvîntul d-nii N. Fleva și Tache Ionescu spre a motiva declarațiunea opoziției, care, dîce ei, denotă situațiunea anormală, în care se găsesce țera.

La 6 ore s'era încă discușiunea se continuă.

Înainte de a încheia scrisoarea mea Vă comunic scirea, că mai mulți deputați din grupul drapelist în frunte cu d-nii Costinescu, Lascar, Delavrancea, Xenopol ș. a. au decis să-și depună mandatele lor de deputați pe motivul, că vîdînd cum „o direcțiune nenorocită“ a făcut să fiă d-sa considerat partidul național liberal, direcțiune care și-a ajuns culmea prin descoperirile ce se fac acum în camera ungară, și care ating demnitatea națională. — ei nu mai pot să stea într'un parlament, care susține astfel de direcțiune.

Ca încheiere vă comunic că și opoziția din Senat era pregătită a face o declarațiune identică cu cea din Cameră, d'ér nefiind present nici un ministru (cei mai mulți se aflau la cameră) președintele a ridicat ședința.

Ședințele următoare vor fi furtunose în ambele camere, căci noue interpelețiuni se vor face guvernului tot pe tema cestiunei naționale.

„Estinderea dreptului electoral“. Citînd câte-va pasaje dintr'un articol al „Gazetei Transilvaniei“, privitor la discușiunea din dietă asupra lărgirii dreptului electoral, în care am constatat între altele, că de fapt Ungaria nu pôte avea o lege electorală liberală din cauza naționalităților, „Alkotmány“, organul partidei populare maghiare, face în numărul său de Mercuri următoarea observare: „Noi, firesce, condamnă politica gravitătoare în afară a unor Români, cu toate acestea nu putem să negăm, că plîngerile naționalităților relative la dreptul electoral și la drepturile, cari stau în legătură cu acesta, sunt foarte întemperate“.

Din Austria.

(Cestiunea limbii — cestiune de stat).

De rîndul acesta în dietele provinciale din Austria s'au accentuat pôte cu mai multă putere, ca altă-dată, neînțelegerile în cestiunea egalei îndreptări a limbilor, care, precum șcim, preocupă atât de viu spiritele în Austria și dau atât de mult de gîndit guvernului din Viena.

Cestiunea limbilor a fost făcută obiect de discușiune și în dieta provincială a Austriei de jos, în care deputatul Kopp, sprijinind propunerea lui Hoffer în contra ordonanțelor de limbă, a declarat între altele, că cestiunea limbilor este cestiune de stat, din care cauză — dîse el — dieta provincială este datoră a lua poziția în afacerea aceasta.

Locțiitorul, conte Kielmansseg, a răspuns declarînd în numele guvernului, că deore-ce conflictul de naționalitate influențează asupra întregii vieți politice, el nu se opune, ca dieta să se ocupe cu situațiunea politică creată de cestiunea limbii. El provocă, în numele guvernului, pe toți factorii chiamați, să nu se témă de publicitate, și în interesul binelui comun să se sfătuescă asupra unei resolvări uniforme a cestiunei. Decă va succede aceasta, dîse, guvernul nu va avea nici o cauză de-a căuta alte mijloace în contra scurtării activității constituționale în reprezentanța imperiului.

După o lungă desbatere s'a primit următoarea propunere a comisiunei constituționale:

„Dieta provincială declară, că retragerea ordonanțelor de limbă nu este numai o neapărată necesitate pentru Germani, ci și în interesul Austriei, și respinge ori-ce încercare îndreptată într'acolo, ca raporturile afacerilor de limbă să nu se reguleze prin legile imperiului, ci pe altă cale, seu chiar pe basa §-lui 14“.

„Politica de naționalitate a lui Banffy“.

V.

„Este mult mai ușor a face o judecată sumară asupra guvernării de patru ani, decât s'o urmăresci pas cu pas și a ține seama, că ce a făcut în acest timp de patru ani chiar și numai referitor la aceea, ca Secuimea, acest izvor vecinic de putere pentru maghiarimea din părțile ardene, să fiă intact susținută. Tote aceste se pot uita foarte ușor, mai ales decă în om este mare înclinarea spre luptă contra adevărului recunoscut.“

E ușor a reaminti tuturor acelora, cari cel puțin din diare posed o cât de palidă bănuială asupra evenimentelor vieții publice din anii ultimii, că la finea anului 1896 deputații din Secuimea au ținut în mai multe rînduri conferențe în cari s'a discutat, că ce s'ar pôte face în interesul Secuilor? Intr'una din conferențe s'a elaborat un program complet, care pôte să servescă de basă ori-cărui guvern pentru deslegarea cestiunilor ardetore ale Secuimei. Propunătorul acestor conferențe a fost deputatul Gustav Beksics, care mai înainte a funcționat în ministerul lui Banffy. Când Beksics a pornit această mișcare, n'a făcut alt-ceva, decât a dus simplu în câmpul mai larg al activității societății ceea-ce la timpul său s'a fixat în ministerul lui Banffy, ca normă și ca prin-

oipiu conducător, cu conlucrarea sa, pentru deslegarea cestiunii de naționalitate cu mijloace economice.

Banffy însă n'a pornit numai în părțile ardelenne acțiunea paralelă economică pentru a sprijini politica națională, ci și în ținuturile nordice (F'elvidék). Aici două lucruri mai ales i au atras atențiunea: emigrarea la America și acțiunea industrială a reuniunii ceho-slovace din Praga.

Emigrarea la America nu este însăsemnată simplă numai din punct de vedere al mișcării populației, ci și din punct de vedere politic. Se poate constata, că mare parte a Slovacilor emigrați în America se reintorc în patriă, decât ajung la puțină avere. Inșă din o sută, în nouăzeci și nouă de casuri cei mai inteligenți nu se mai reintorc, pe lângă păstrarea naționalității și limbei lor, ca fidei patrioți și ca cetățeni ai statului maghiar care respectă legea, ci ca panslavi incarnati.

Slovăcoimea emigrantă în America curând ajunge sub influența puternică a panslavismului prin societățile slave și slovace, ce funcționează pe-acolo. Societatea centrală slovacă, în spirit panslav, are peste o sută de secții în teritoriul Uniunii pretutindeni unde se află stabiliți în masă emigrați slovaci. Slovaci americani au o presă mai dezvoltată, dispunând de mijloace mai mari, decât panslavii noștri de acasă. Instituțiile financiare slovace din patriă, din Turoș-St.-Mărtin, Liptó-St.-Miklos etc. operază în mare parte cu bani trimiși din America, și conducătorii panslavi ai Slovacilor lucră în mod hotărât în direcția, ca Slovacii din America să contribuie în aceeași măsură la alimentarea mișcării de naționalitate a Slovacilor, ca Irlandezii americani pentru mișcarea Irlandezilor din Marea-Britaniă.

N'a fost înainte de Banffy nici un bărbat de stat maghiar, care s'ar fi gândit la pericolele politice, care mereu crescând, amenință siguranța internă a statului maghiar. Banffy a fost primul bărbat de stat maghiar, care a atras atențiunea reprezentantului monarhiei noastre asupra mișcării panslave a Slovacilor americani. El a mijlocit, că ați legațiunea și consulatelor noastre din America dau concurs elementelor patriotice ale Slovacilor în lupta lor în contra panslavorilor. Ați deja Slovacii patriotici au cluburi deosebite. Ei au un diar al lor, în colónele cărui se urmăze o luptă puternică în contra panslavorilor, au o literatură de broșuri populare, care răs-pândită în sute de mii de exemplare, contribuie foarte mult pentru susținerea spiritului patriotic al Slovacilor.

Atențiunea lui Banffy a fost atrasă și asupra bunei influențe, pe care o are biserica și școala pentru dezvoltarea poporului în spirit bun. Asupra acesteia i-ar fi putut atrage atențiunea și acțiunea întreprinsă în America de către Sfântul Sinod din Petersburg cu concursul emigraților ruși.

Sfântul Sinod face o propagandă ortodoxă puternică printre emigrații slavii din monarhia austro-ungară. Lațurile și-le-a întins întâiu asupra celor de religie greco-catolică, ca să i readucă în sinul bisericii ortodoxe. Găsind instrumente bune în cățiva preoți greco-catolici emigrați din împrejurimile orașului Ungvár, precum în Alexie Toth și tovarășii, Sfântul Sinod a reușit a reconverti mii de Ruteni greco-catolici la religia ortodoxă. Banffy a sprijinit în modul cel mai serios pe preoții ruteni greco-catolici, care au ridicat lupta de apărare în contra ortodoxismului. A intervenit pe lângă Sfântul Scaun din Roma, ca să înființeze în America o episcopie greco-catolică, séu, decât acesta n'ar fi cu puțință, cel puțin un vicariat.

Propaganda ortodoxă a găsit numeroși proseliți nu numai printre greco-catolici, ci și printre Slovacii catolici și protestanți. Causa acestui proselitism pre-băttător la ochi a fost, că în America s'au găsit prea puțin preoți, și dintre cei puțin mulți de aceia, care nu meritau să stea în fruntea unei comunități religioase. Banffy a început deci regularea situației clerului catolic și protestant din America. Cu totă distanța enormă și cu toate greutățile speciale, a reușit, în bună înțelegere cu ministrul de externe și cu chiriarchia competentă, a regula prin mai multe puncte periculoase cauza parohiilor catolice și protestante.

Societatea ceho-slovacă din Praga a scos cu duzina din comitatele limitrofe pe copiii slovaci, ca să-i bage ucenicilor industriali cu scopul mărturisit prin statute, ca formându-se meseriași buni în Boemia și cultivându-se în spirit ceh, să se întorcă în patriă ca aici, în țera de sus, să alcătuescă simburile industriilor panslavi. Mai ales cățiva parochii din partidul popular au fost cei mai zelosi agenți ai furnisării ucenicilor în Boemia. Banffy a intervenit, dér nu prin o simplă interdicție, ci dând ocazie acelor copii slovaci, care au îmbrățișat cariera meseriilor, să se formeze aici în patriă în spirit patriotic.

În Bucuresci, Papiu Ilarian a înființat încă în 1864 o societate în spirit dacoromân, anume „Transilvania“. Această societate prin Asociațiunea din Sibiu pentru literatura și cultura poporului român a crescut mai mulți tineri români, meseriași, cu scopul identic al asociației ceho-slovace din Praga. Nici la acesta nu s'a gândit nimeni înainte de Banffy. Banffy însă a tăiat calea și acestei burse străine, dér nu prin a opri această bursă străină, ci oferind Asociațiunii cu cea mai mare gentileță, prin ministerul comerțului, în sarcina statului, bursa corăspundătoare, pe care până acum o pusesse la dispoziția societății „Transilvania“ din Bucuresci. Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, cu toate atacurile violente, a primit suma, ce i-s'a oferit, și astfel ați e ex-

clusă până și puțința ca o societate străină să facă în Ungaria încercări mai mult séu mai puțin reușite pentru creșterea unei clase de meseriași în spirit antipatriotic, cu tendințe în contra statului și pătunsă de aspirații de naționalitate.

Revistă externă.

Francia și conferența de pace. Marele diar rusesc „Novosti“ din Petersburg publică un articol merit a face pretutindeni senzație. „Novosti“ dice, că nu se prea poate spera, ca Francia să dea sprijinul séu la planul mareș al Țarului. Considerațiunii cu privire la alianță vor influența, ce-i drept, asupra politicianilor franceși, însă pentru aceea rămân totuși decizătoare raporturile Francoiei față de Germania. Dacă Germania nu va sprijini pe față planurile Țarului, cei din Paris vor folosi acest incident, ca și Francia să fiă rezervată. Cu totul altfel este situația Angliei. Scopul principal al politicianilor engleși este, ca interesele comerciale ale regatului să fiă scutite. Din pricina acesta este aproape sigur, că Anglia va fi pe partea Rusiei în conferența din Haga.

Din Germania. Țilele trecute a fost pedepsit cu amendă de 500 măreși și cu aspre înfruntări profesorul de universitate Delbrück, care a scris o broșură în contra expulsărilor din Silesia nordică. Critica lui Delbrück a produs mare senzație în Germania și tribunalul disciplinar s'a scotit mult până să pornescă cercetarea disciplinară în contra profesorului. O parte din presa germană condamnă procedura acesta, dér nu pentru-că dór n'ar fi învoiată cu pedepsa, ci din cauză, că profesorul Delbrück nu trebuia urmărit pe motiv de delict politic, ci trebuia lăsat să-l disciplineze ministrul de culte, care i-ar fi dictat o pedepsa mult mai aspră.

Părechia regală italiană va călători pe la mijlocul lunii Aprilie în Sardinia, însoțită de principele moștenitor, de ministrul-președinte Pelloux, de ministrul lucrărilor publice Lacava și de numeroși senatori și deputați. În Roma privesc cu mult interes la această călătorie, știut fiind, că pe timpul acesta va sosi în Sardinia flota englesă din Mediterana și flota franceză pentru a face regelui onoruri. Englesii vor trimite 15 corăbii de război, Francesii 10 corăbii, așa că după toate semnele călătoria lui Umberto apare într'un colorit politic însemnat. Cu prilejul acesta se vor întelni prima-dată Englesii cu Francesii după împăcarea lor asupra Sudanului. Anglia va manifesta dublu: nu numai pentru Francia, ci și pentru Italia. Pentru Italia mai ales vré să manifesteze, ca să împrăstie nedumeririle și supărările Italianilor, care nu prea sunt împăcați cu înțelegerea ce s'a stabilit prin convenția anglo-

franceză, care cedeză Francoiei teritoriile, ce sunt spre Sud de Tripolis, și și-a uitat cu totul de Italia, prin ceea-ce Italianii își pierd speranța de-a deveni vr'odată stăpân pe Tripolis.

SCRIRILE ȚILEI.

— 18 (30) Martie.

Unde am ajuns? Sub titlul acesta „Alkotmany“ serie: Am suportat pustiirea Țătarilor, invasiunea turcescă și austriacă. Maghiarul ar fi ați domn în patria lui, decât pământul câștigat cu sânge n'ar fi licitat prin jidan. Tot-déuna ne-am luptat vitejesc în contra expedițiilor și armelor străine și ne-am apărat fiă-care brazdă. A venit însă pe capul nostru un popor isteț, nu cu arma în mână, ci cu rachiul și cămătăriă, și pus'ierea s'a început éra-și în țera întregă. Etă un exemplu: În apropiere de Budapeșta, în *Kossuthfalva*, domnesce principiul, ca stradele și piețele să porțe numele bărbaților mari. Este o stradă, care nu are nume. Dreptul asupra acestei strade și-l revindică Jidanul Mor Lóvi. El însă e aplesat a renunța la acest drept sub condiția, decât strada va purta numele séu. O-fertul va forma obiect de discuție în proxima adunare a reprezentanței comunale. Cine scie—dice numita fôie—decă numele lui Lóvi nu va fi pus alături cu numele celor „13 martiri“ după ale căror nume sunt botezate stradele?

Inmulțirea oficiilor postale. Ministrul unguresc de comerț Al. Hegedüs a adresat către toate direcțiunile postale o circulară, ér acestea officii vor provoca comitatele, să înainteze la ministeriu lista tuturor acelor comune, în care ar fi să se înființeze nouă officii postale.

Comisiunile autonomiei catolice. Conteșe Iuliu Szapary, președintele comisiunii de 27 și a subcomisiunii de 9 a Congresului autonomiei catolice, a convocat pe cea din urmă pentru ziua de 17 Aprilie, ér pe cea dintăiu pentru ziua de 18 Aprilie la o conferență în sala de ședințe a camerei magnaților.

Serbarea celor „13 martiri“. Deputatul kossuthist Bela Barabas, în unire cu alți deputați din partida independentă, au inventat planul „ingenios“ de-a face o propunere în dietă, ca ziua de 6 Octomvre 1899 să fiă serbată în toate școalele din țera, ca aniversarea de 50 de ani a țilei de 6 Octomvre 1849, când au fost executați la Arad cei „13 martiri“. — Tóte ca tóte, dér am vré să scim, că ce au școalele cu martirii dela Arad?

Delegațiunile austro-ungare vor fi convocate pe la finea lui Octomvre, ori la începutul lui Noemvre. „Reichsrath“-ul austriac va fi convocat pe la sfîrșitul lui Septemvre, pentru-ca să alégă membrii delegațiunii.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

La ocnă.

Sunt cuvinte, care prin faptul că numesc lucruri, ce în societate au servit spre a produce gróză, au căpătat sens rău, din ceea-ce aveau la început un sens bun.

Așa, de pildă, espresia „la Golia“ numesce ați pe cel ce e nebun. Când un cunoscut se pórta necuviincios, insultă, răcnesc, sbiară chiar, e înfruntat cu vorba „la Golia“.

Măne, când spitalul de nebuni se va muta „la Socola“, vorba „la Socola“ va lua locul vorbeii „la Golia“, care asociându-se cu faptul, că acolo va fi externatul de fete, va ajunge a designa, că și-a dat fata „la Golia“ să învețe carte.

Până în 1803 vorba „la Socola“ însemna „la călugărițe“; după 1802 deschidându-se seminarul „la Socola“ a însemnat la fabrica de popi, măne vorba „la Socola“ va însemna „la nebuni“.

Așa și cu cuvântul „la Ocnă“.

Prin secl. al XV-lea ocele Moldovei

erau pe valea Oituzului, pe la Grozești și în fața satului Troțuș. Cei ce tăiau sarea, erau Șalgăii, Șalgăii, cuvânt unguresc, care însemnă „tăetor de sare“.

Șalgăii s'au fost constituit în breaslă numită în mod excepțional cu turcescul *rufet*, având în capul lor un *judecător*, un *staroste*, numit însă *birău*. *Birăul de Ocnă*, nume ce vine des în Cronici și documente.

Erau multe privilegiile și îndatoririle rufetului Ounei. Intre alte privilegii nu făceau armată; dér la nevoi ajutau pe domn cu ómeni, cum ne povestesc cronicile. Mai aveau privilegiul de a ținea căsăpie, pitărie, crăsmă și altele. Proprietatea imășului și a țarinei era în comun; dreptul la pădure era indivis; în țirg locurile góle erau domnesci, restul era al lor.

Cam prin veacul al XVI-lea, Șalgăii din Troțuș s'au mutat la *Vălcică*, așa se chiamă apa ce isvoresce din saline. Incetul cu incetul s'a adunat lume străină; meseriași, industriași, comercianți, slujbași, ómeni de afaceri: bulgari, turci munteni, etc. etc. și așa s'a format țirgul, cam după Vasile Lupu.

Țirgul odată format, a fost un centru de devoțiune. Ați în Ocnă avem 12 biserici, pe când în Văslui numai 2. E isbitor contrastul; dér acolo, unde țera a legat locul tâlharilor, acolo evlavia creștină a ridicat mai multe altare lui Dumnezeu.

Nu se scie bine, care erau raporturile domniei cu rufetul Ounei; rufetul lucra salinile, care însă erau exploatate de Domn. Din vechi Ocele au alcătuit un venit al domniei; ér mai apoi și boerii mari au tras folose dela Ocnă în mod gratuit caré întregi de drobii de sare.

În tot cursul secl. al XVIII-lea găsim rufetul păstrându-și dreptul séu exclusiv de lucrare al salinelor. Cam de pe la finele secl. al XVII-lea însă domni au utilizat la tăierea sării și pe osândiții la munca silnică pe viață.

Pe colinele ce domină Țirgul Ounei călătorul vede și ați gropile de ocne părăsite, parte prăbușite, parte pline de apă. E un spectacol trist și înfiorător, ce-ți amintesce atâtea vieți condamnate pe viață a nu mai vedé lumina sórelui. În răscoléla pământului, în prăbușéla gropilor, în mufenia de ați pare că-ți răsună în urechi

glasurile celor din mormânturi, care și-au ispășit păcatele în fundul ocelor.

Țirgul-Ocnă a mai fost ales și ca loc de tortură a condamnaților politici. Cine a cetit pe C. Negruzi își aduce aminte de descrierea fostului *turn* dela Precista din Ocnă: Se vedeau încă la 1852 spîndurătórea, cângile, hruba unde mureau de fóme etc. etc., hrubă în care visternicul Ursaki și-a găsit sfîrșitul vieții cătră finea secl. al XVII-a.

Un veac întreg a fost de ajuns pentru a-se lega în mintea țerii întregi, că espresiunea „la Ocnă“ e tot una cu a l duce la închisóre.

Nu se mai dicea la muncă pe viață, ci „la Ocnă“, căci locul unde era dus condamnatul spunea felul muncii, un fenomen de *metonimie*.

Munca de a tăia sare tótă vieța era un angajament al ómenilor din rufet; aceeași muncă era o condamnare la cei criminali.

Dér Ocnile lor erau deosebite. În unele rufetași lucrau numai ziua spre a se întórcé séra la casele lor; ér tâlharii

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Martie 1899.

Table with exchange rates for gold, silver, and various currencies like Hungarian, Austrian, and French.

Cursul pieței Brașov.

Din 3 Martie 1899.

Table with local market rates for banknotes and various goods in Brașov.

Ruble Rusesci Cump. 127.— Vënd. 128.— Mărci germane Cump. 58.50 Vënd. —

Nr. 1635—1899.

Provocare, cătră toți platnicii de dare.

Punându-se prin art. de lege I. din 1899 capăt legii excepționale și prin acesta devenind nevalabilă ordinațiunea Inaltului Ministeriu de finanțe din 29 Decembre 1898 Nr. 5568...

Brașov, 29 Martie 1899.

546.1—2 Oficiul orășenesc de d.a.e.

Nr. 4616/1899.

Publicațiune!

Din grădinile și pădurile forestiere orășenesci se vënd următoarele plante:

A) Revierul Timiș.

a) Din grădina forestieră (loco școala de plante):

Table listing various plants like 'brad alb', 'melez (brad)', 'br. Welymont' with their respective quantities and prices.

b) Din grădina forestială de jos (loco școala de plante.)

Table listing plants like 'br. Welymond', 'pină', 'stejar roși', 'frasină' with quantities and prices.

B) Revierul Crizbav.

a) Din grădina Nyir, pentru parcuri.

Table listing 'bucăți molift' of various sizes and their prices.

Scoterea și transportul este de a se îngriji de cumpărător.

600 bucăți plante de stejari de 4 ani pro mie 8 fl.

b) din ingrăditura komlos (din jos de lacul de pesce.)

Table listing 'bucăți bradi albi' and 'melez (brad) pe bucata' with prices.

Pentru scotere și transport din Crizbav până în Brașov cu 2 fl. 50 cr. mai mult pentru o mie de bucăți.

c) din ingrăditura Vlădeni (loco)

Table listing 'bucăți brad alb', 'bradi', 'molift', 'melez br.' with prices and location details.

d) din ingrăditura Apața.

Table listing 'bucăți stejar de 4 ani' with price.

C) Revierul Șanțul-vechiu — Zizin.

a) Din grădina forestială Șanțul vechiu (loco școala de plante)

Table listing 'bucăți bradi albi', 'Deauglas', 'molift' with prices.

D) Revierul Zărnesci—Bran-

(Din diferite ingrădituri).

150000 bucăți de 3 ani molift necultivați pro mie 2 fl. (loco) 8 fl. până la 8 fl. 50 cr., loco gara Zărnesci pro 15000 bucăți.

Din pădure se pot vinde în revierul orășenesc numai molifti în cantitate restrinsă după tariful de mai înainte.

Cumpărătorii au de a se adresa direct mai întâiu la respectivele administrațiuni de revier, respective la oficiul orășenesc forestierial; pe când prețurile sus amintite pentru revierul orășenesc au de a le plăti în casa orășenescă respective față de celelalte reviere în caselle revierelor.

Brașov, 17 Martie 1899.

540,2—2.

Magistratul orășenesc.

Prapurile-Seidlitz ale lui Moll

Veritabile numai, decât fiecare cută este provădută cu marea de apărare a lui A. Moll și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leuire durabilă al Prapurilor-Seidlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbiciose la stomach și pânțee, în contra cărceilor și acrelei la stomach, constipațiunei cronice, suferinței de ficat, congestiunei de sânge, haemoroidelor și a celor mai diferite bôte femeesci a luat acest medicament de casă o răspândire, ce crește mereu de mai multe decenii încôce.

Falsificațiile se vor urmări pe cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare a lui Moll.

Veritabilu numai, decât fiecare sticlă este provădută cu marea de scutire și cu plumbul lui A. Moll.

Franzbranntwein-ul și sarea este forte bine cunoscută ca un remediu popular cu deosebire prin tras (frotat) alinã durerile de soldină și reumatism și a altor urmări de rēcăla.

Sapun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și dame fabricat după metodel cel mai nou pentru cultivarea rațională a pelei, cu deosebire pentru copii și adulți.

Trimiterrea principală prin

Farmacistul A. MOLL,

c. și p. furnisor al curții imperiale Viena, Tuchlauben 9.

Comande din provinciã se efectuează gîlnic prin rambursã postalã.

La deposite sê se cêrã anumit preparatele provădute cu iscãlitura și marea de apărare a lui A. MOLL.

Deposite în Brașov: la d-nii farmaciști Ferd. Jekelius, Victor Roth, Franz Kelleman și engros la D. Eremia Nepoții, Teutsch & Tartler.

Cine voesc să-și facã COSTUME din stofă bună

și durabilă. se cêrã dela croitor sei prezenteze colecțiã de mostre a firmei:

JOHANN STIKAROFSKY, Budapesta, V. Piața Elisabeta 16.

Procedura solidă a numitei firme, garantează un serviciu spre mulțumire. Nu se câștigă mușterii cu promisiuni de rabat mare, sêu cu alte mituirii.

Foie specială pentru croitorii gratis.

1—24,228.

Anunciuri

(insertiuni și reclame)

sunt a se adresa subscrisei administratiunii. In cazul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scădémënt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazetei Trans.”

Antreprise de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 12.

(Lipit de depoul de ghetete al D-nului I. Sabădeanu.)

Recomandă Onor. public la casuri de mörte, aședãmëntul sên de înmormântare bogat asortat în cari tôte obiectele, atât sortele mai de rënd, cât și cele mai fine, se pot că-păta cu prețuri ieftine.

Comisiune și depou de sieriuri de metal ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena

Fabricarea proprieã a tuturor sieriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de stejari.

Depou de cununi pentru monumente și plantici cu prețurile cele mai moderate.

Representanță de monumente de marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vëndet, pentru copii, precum și cioclii.

Comande întregi se escută prompt și ieftin, i au asupra mi și transporturi de mörți în străinătate.

La casuri de mörte a se adresa la

E. Tutsek.

Șosirea și plecarea trenurilor de stat reg. ung. în Brașov.

Valabil din 1 Octomvre st. n. 1898.

Șosirea trenurilor în Brașov:

Dela Budapesta la brașov:

- I. Trenul de persoane la 8 ore dim.
II. Tr. accel. peste Clușu la 2 ó. 9 m. p. m.
III. Trenul mixt la 10 óre 25 min. sêra

Dela București la Brașov:

- I. Trenul mixt, care circulă numai Vinersea delã Predeal, la 5 óre 20 min. dim.
II. Trenul accel. la 2 óre 18 min. p. m.
III. Trenul mixt, la 5 óre 20 min. p. m.
IV. Trenul de pers., la 9 óre 8 min. sêra.

Dela Kezdi-Oșorheiu la Brașov.:

- I. Trenul de persoane la 8 óre 25 m. d., (are legătura în St. Georgi cu Ciuc Szerda și Ciuc-Gyimes).
II. Trenul de persoane la 1 óra 51 m. p. m.
III. Trenul mixt, la 6 óre 48 m. sêra, (are legătura cu Ciuc-Szereda)

Dela Zărnesci la Brașov (G. Bartolomeiu).

- I. Trenul mixt la 6 óre 22 min. dim.
II. Trenul mixt la 1 óra 12 min. p. m.

Plecarea trenurilor din Brașov.

Dela Brașov la Budapesta:

- I. Trenul mixt la 5 óre 8 min. dimineța.
II. Tr. accel. (peste Clușu) la 2 ó. 45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la 7 óre 48 min. sêra.

Dela Brașov la București:

- I. Trenul de persoane la 3 óre 55 min. dim.
II. Trenul mixt la 11 óre a. m.
III. Trenul accelerat (ce vine pe la Oradea Clușu) la 2 óre 19 min. p. m.

Dela Brașov la Kezdi-Oșorheiu:

- I. Trenul de persoane la 5 óre 19 min. dim. (are legătura cu Tușnad) Ciuc-Szereda. 3 ó. 15 m.
II. Trenul mixt la 8 óre 50 min. a. m.

- I. Trenul de pers. la 3 óre 15 m. p. m. (are legătura cu Tușnad-Ciuc-Szereda.

Dela Brașov la Zărnesci (G. Bartolomeiu).

- I. Trenul mixt la 9 óre și 5 min. a. m.
II. Trenul mixt la 3 óre 18 min. p. m.